

Effecten van bouw Reesvelt II op weidevogels

Uitgave: februari 2019

Watersnip-rapport 19A015

Colofon

Titel	Effecten van bouw Reesvelt II op weidevogels
Projectnummer	19A015
Datum uitgave	februari 2019
Samenstellers	Brigit van Dam, adviseur Watersnip Advies John van Gemeren, senior adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip, Jan van Dijk
Naam opdrachtgever	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk Postbus 401 2410 AK Bodegraven
Contactpersoon opdrachtgever	de heer Bart Boon

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

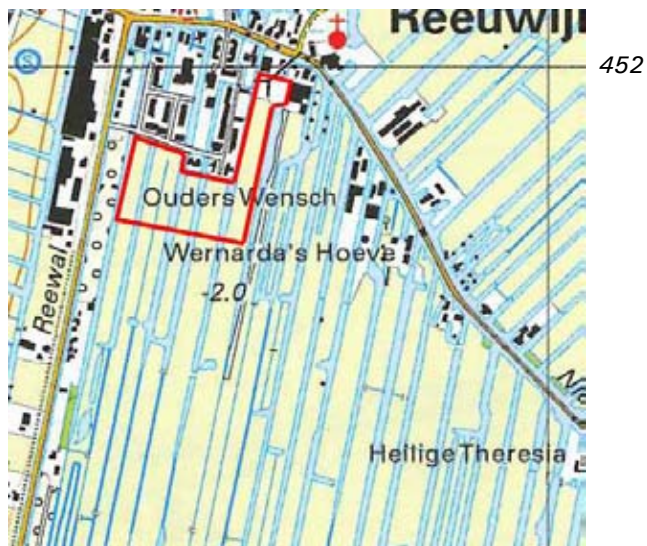
Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Resultaten	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Toelichting terreinomstandigheden en biotoop	7
2.3	Resultaten	7
2.4	Samenvatting inventarisatie.....	9
3	Conclusies en advies	11
3.1	Conclusies	11
3.2	Advies	11
4	Bronnen	13
5	Bijlage.....	15

1 Inleiding

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk ontwikkelt een nieuwe woonwijk Reesvelt II aan de zuidkant van Reeuwijk-dorp. Deze woonwijk grenst aan “belangrijk weidevogelgebied”, zoals op de kaart aangegeven in de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) van Provincie Zuid-Holland.

Watersnip Advies assisteert de gemeente bij de ecologische aspecten van het project en heeft voor de gemeente diverse onderzoeken gedaan. Het aspect schade aan weidevogelgebied door de bouw van Reesvelt II is in de diverse rapporten steeds onder de aandacht geweest. In het nieuwe bestemmingsplan is aangegeven dat er ecologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van weidevogels in en rond het plangebied (figuur1). In dit rapport wordt concreet inzicht geboden in de omvang van de schade. Dit inzicht kan dienen als basis voor het vervullen van adequate compensatie-maatregelen.

Figuur 1: Plangebied

108

In het rapport ‘Ecologisch Onderzoek Reesvelt II Reeuwijk-Dorp’ (17A010) is een uitgebreid hoofdstuk (5) opgenomen over de schade aan het belangrijk weidevogelgebied. Dit hoofdstuk is nu als bijlage opgenomen. De conclusie van dit hoofdstuk luidt:

“Er dient in het kader van het provinciaal compensatiebeginsel uit de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) compensatie plaats te vinden voor schade aan belangrijke weidevogelgebieden. *Significante effecten van de nieuwbouw Reesvelt II op het weidevogelgebied kunnen niet uitgesloten worden.* Daarnaast blijkt uit het gemeentelijk beleid in het bestemmingsplan Buitengebied West, dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zich verantwoordelijk acht voor het behoud en de ontwikkeling van de betreffende weidevogelgebieden.”

Woningen zorgen voor verstoring van weidevogels door o.m. beweging van mensen en huisdieren en door licht en geluid. Er is literatuurstudie verricht naar de verstoringafstand:

De volgende verstoringafstanden zijn gevonden (voor detail zie bovengenoemd hoofdstuk 5 in de bijlage):

400-600 meter (voor de Grutto)

250 meter

1000 meter

250 meter

De provincie houdt zelf een gemiddelde van 200 meter verstoringafstand aan. Er kan van worden uitgegaan dat er binnen deze afstand geen broedgevallen van weidevogels aanwezig

zijn. Bij het realiseren van een weidevogelcompensatiegebied ten noorden van Reeuwijk-dorp in blok 4 van polder Reeuwijk is uitgegaan van tenminste 200 meter. Gezien de cijfers uit de literatuurstudie is dit aan de lage kant en moet als een minimum wordt beschouwd.

De reikwijdte van deze verstoringcirkel is bepalend voor het verlies aan geschikt weidevogelbiotoop.

In de 'Memo Oplossingsmogelijkheden compensatie Ff-wet en Provinciaal compensatiebeginsel nieuwbouwproject Reesvelt II' van oktober 2016 is de oppervlakte schade aan weidevogelbiotoop vanuit de 200 meter-norm bepaald op verlies van ongeveer 10 ha geschikt areaal en 3.5 broedpaar.

In het oude provinciaal compensatiebeginsel (van vóór mei 2013) werd het aantal broedparen in de verstoringcirkel als normerend genomen voor de compensatie (hierop is de compensatie-eis voor Weideveld nog gebaseerd). *Berekening van het verlies aan geschikt areaal is een zuiverder norm dan de schommelende, door diverse factoren beïnvloede, aanwezigheid van broedparen in een jaar.*

Daarbij speelt ook een rol dat de weidevogelpopulaties in Reeuwijk-West onder grote druk staan (figuur 2, Overzicht ontwikkeling weidevogelstand in werkgebied ANW Weide en Waterpracht).

	Kievit	Grutto	Tureluur	scholekster	overige	totaal
1998	367	197	21	38	8	631
1999	424	216	23	59	21	743
2000	564	232	45	88	58	987
2001	550	262	53	80	63	1008
2002	603	249	58	88	0	603
2003	654	249	51	70	0	1024
2004	696	225	46	109	0	696
2005	624	218	57	122	0	1021
2006	558	215	64	96	0	933
2007	399	140	50	72	0	661
2008	420	147	40	73	0	680
2009	462	109	46	80	0	697
2010	312	121	37	69	16	555
2011	313	90	32	69	24	528
2012	169	55	24	56	21	235
2013	198	70	27	61	22	378
2014	138	67	27	47	22	301
2015	141	56	29	28	46	300
2016	119	46	15	27	58	265

Figuur 2: Gecontroleerde nesten 2016 ANV Weide en Waterpracht

Desalniettemin is er bij het opstellen van het bestemmingsplan Reesvelt II door de gemeente voor gekozen om in het geval van Reesvelt II nader onderzoek te doen naar het daadwerkelijk voorkomen van broedparen in de omgeving van de nieuwe woonwijk. Dit onderzoek kan de schade mogelijk concreet aantonen en onderbouwen. Verder kan de inventarisatie eventueel verder bijdragen aan het bepalen van de omvang van concrete

schade en compensatie-eis. Tevens kan dit onderzoek wellicht aantonen dat het om een reële schade en niet om een (op het eerste gezicht) theoretische schade gaat. Dit kan bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak voor het concretiseren en realiseren van een redelijke compensatie.

Figuur 3: Graslanden waar de broedparen in voor komen

2 Resultaten

2.1 Inleiding

Watersnip Advies heeft in 2018 diverse veldbezoeken uitgevoerd om te bepalen of er weidevogels broedden binnen of aan de randen van het plangebied (figuur 4). Er werden waarnemingen verricht op: 17 april en op 23, 30 en 31 mei 2018.

2.2 Toelichting terreinomstandigheden en biotoop

Reesvelt I en Reesvelt II zijn en worden gebouwd in zogenaamde diepveengebieden. De bodem bestaan hier uit puur veen. Er was in het agrarisch gebruik om die reden al een onderbemaling gerealiseerd t.o.v. het normale polderpeil. De bodem is hier zeer weinig, zacht en gevoelig voor zetting en inklinking. De bodemsamenstelling en waterhuishoudkundige staat is ook af te lezen uit de hier voorkomende zeer brede sloten. Dergelijke laaggelegen, relatief natte gebieden zijn bij uitstek geschikt als broedgebied voor weidevogels. Dat wil zeggen dat er gebouwd wordt in een omgeving die vanouds en nog steeds voor weidevogels (waaronder de Grutto) aantrekkelijk en geschikt is als broedgebied.

De betreffende percelen zijn relatief ver verwijderd van het agrarisch bedrijf dat deze natte percelen exploiteert. Hier is vanuit de boerderij en vanaf de Westkade een intensiteitsgradiënt aanwezig. Deze gradiënt is ook aan de kwaliteit van de oevervegetatie en watervegetatie af te lezen.

Niet alle delen van het belangrijk weidevogelgebied in blok 3 van polder Reeuwijk (waarin Reesvelt II ligt) zijn even geschikt en aantrekkelijk voor weidevogels. De gebruiksintensiteit bepaalt mede de geschiktheid.

2.3 Resultaten

17 april van 10.30- 14.30 uur, zonnig, helder

Twee paar grutto's nabij het hek dat in het weiland de grens van het nieuwe plangebied nu aangeeft. Enkele malen streek een grutto neer net ten zuiden van het hek, om voedsel te zoeken. De meeste activiteit, rondvliegen, roepen net zuiden van het hek.

Een paar tureluurs iets meer in zuidoostelijke richting nabij het plangebied.

Een paar Kieviten ten zuiden van het hek.

Scholekster, een stel op diverse plekken voedselzoekend.

23 mei van 21.30-22.15 uur, zonnig, licht bewolkt

Eén paar grutto's actief net ten zuiden van het plangebied.

Een paar Kieviten idem.

Tureluurs op dezelfde locatie meer in zuidoostelijke richting nabij plangebied.

Scholeksters met nestindicerend gedrag, roepend overvliegend.

30 mei van 21.45- 22.20 uur, helder en zonnig

Grutto's vertonen alarmerend gedrag hetgeen wijst op de aanwezigheid van jongen. Eén van de ouders zit frequent op een paal van het hek dat de grens van het plangebied markeert te roepen. Kieviten aanwezig. Scholekster aanwezig.

Tureluurs roepend in hetzelfde territorium.

Legenda:

- Grutto
- Kievit
- Scholekster
- Tureluur

Figuur 4: Broedparen weidevogels 2018 nabij het plangebied

*Op 31 mei van 15.30-16.45 uur, helder, licht bewolkt
Dezelfde waarnemingen als op 30 mei.*

2.4 Samenvatting inventarisatie

Binnen de verstoringszone door de nieuwbouw van Reesvelt II (200 m) liggen broedterritoria van één nest Grutto, één nest Tureluur, één nest Scholekster en één nest Kievit.

Figuur 5: Tureluur

3 Conclusies en advies

3.1 Conclusies

- a. Net ten zuiden en ten zuidoosten van het plangebied hebben in 2018 vier broedparen weidevogels gebroed, waaronder twee kritische soorten namelijk Grutto en Tureluur. Ook de andere twee soorten zijn weidevogels die sterk afnemen en onder druk staan. Het aangetroffen aantal broedparen van vier komt dicht bij het eerder ingeschatte verlies aan aantal broedparen van 3,5. Het minimum aantal te compenseren broedparen bedraagt drie kritische paren (scholekster en Kievit samen één) .
- b. De broedparen houden ongeveer 180 - 200 meter afstand aan van de huidige bebouwing. Dit onderbouwt de eerder gehanteerde verstoringafstand van 200 meter.
- c. De nieuwbouw van Reesvelt II heeft daadwerkelijke, aantoonbare significante, negatieve effecten op het belangrijk weidevogelgebied. Door het onderzoek uit 2018 wordt aangetoond dat de omgeving van het plangebied (diepveen, zachte bodem, vochtig, brede sloten, matig intensief gebruik) geschikt is als broedgebied. De verstoringcirkel vanuit de nieuwe woonwijk raakt dus juist aan een kwalitatief goed deel van het belangrijk weidevogelgebied.

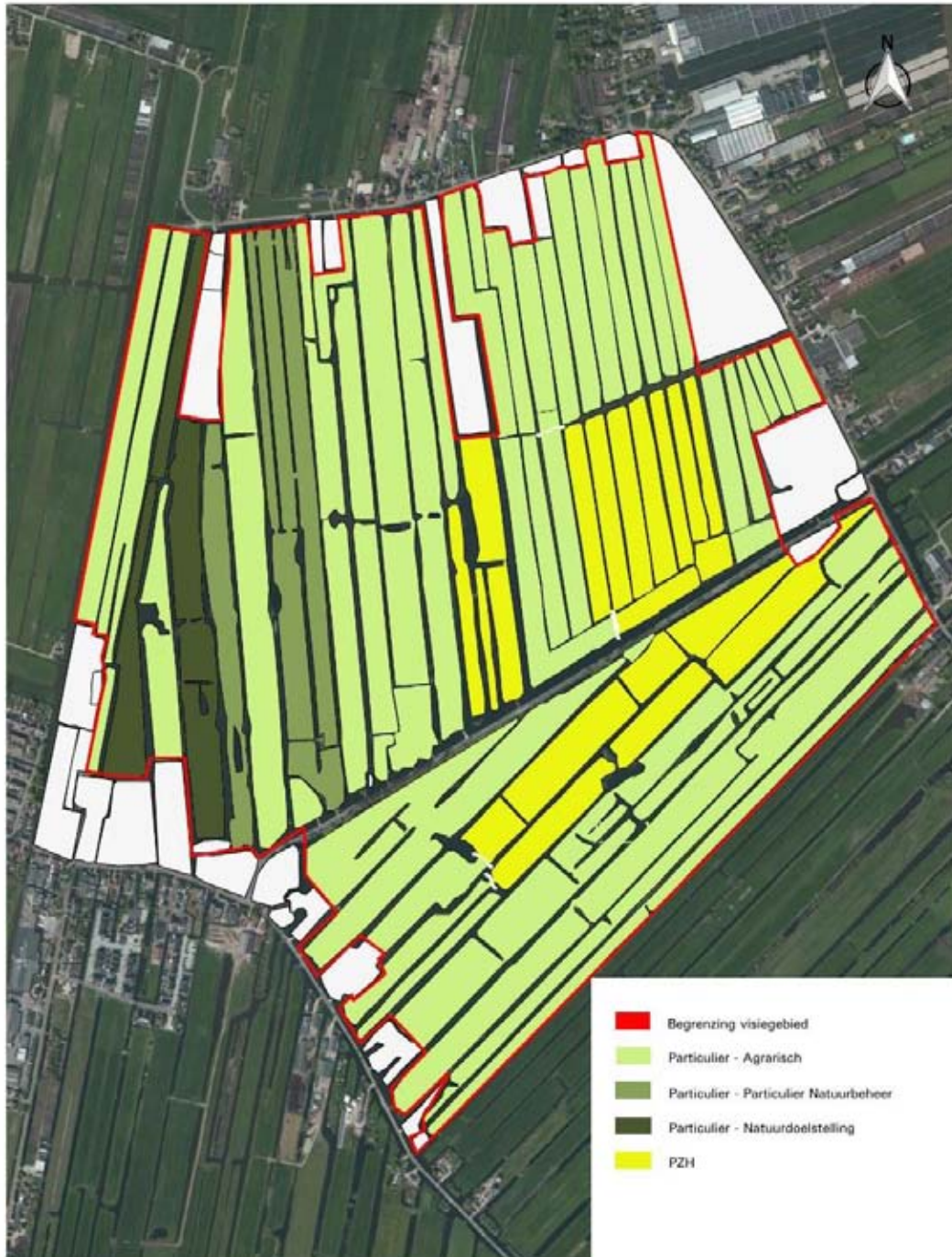
3.2 Advies

Watersnip adviseert de drie broedparen van kritische soorten te compenseren in een vergelijkbaar nat veenweidegebied op korte afstand, namelijk in blok 2 of blok 4 van polder Reeuwijk ter weerszijden van de Kerkweg (figuur 6 en 7). In het bijzonder kunnen daarbij de percelen van Provincie Zuid-Holland in beeld komen (figuur 7).

Figuur 6: Geschikt compensatiegebied ter weerszijden van de Kerkweg

Weidevogel-compensatie-zoekgebied ten noorden van Reeuwijk-Dorp

Figuur 7: Mogelijk zoekgebied voor compensatie, met extra aandacht voor de percelen van de provincie Zuid-Holland.

4 Bronnen

Gebruikte literatuur:

1. Watersnip Advies, *Rapport 17A010 Ecologisch onderzoek Reesvelt II*, maart 2017
2. Watersnip Advies, *Rapport 17A048 Ontwikkelingsvisie weidevogelgebied Reeuwijk-Dorp Noord*, augustus 2017
3. Watersnip Advies, *Memo Oplossingsmogelijkheden compensatie Ff-wet en Provinciaal compensatiebeginsel nieuwbouwproject Reesvelt II*, oktober 2016
4. ANV Weide & Waterpracht, *Nieuwsbrief*, december 2016

Bijlage

Hoofdstuk 5 uit Watersnip Advies, *Rapport 17A010 Ecologisch onderzoek Reesvelt II*, maart 2017

5 Bijlage

Hoofdstuk 5 uit Watersnip Advies, *Rapport 17A010 Ecologisch onderzoek Reesvelt II*, maart 2017

5 De nieuwbouw in Reesvelt II in relatie tot het aanliggend belangrijk weidevogelgebied

5.1 Inleiding

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft Watersnip Advies verzocht te adviseren over de eventuele gevolgen van de aanleg van de nieuwe woonwijk Reesvelt II op het aanliggend “belangrijk weidevogelgebied”. Daartoe zijn onderstaande vragen opgesteld die ingaan op diverse facetten van het onderwerp.

De vragen zijn beantwoord door John van Gemeren, directeur van Watersnip en deskundige op het gebied van weidevogels. Van Gemeren nam op uitnodiging van Provincie Zuid-holland en ZHM als deskundigen deel aan twee expertmeetings van de Taskforce Agrarische Natuur. De eerste zgn. expertmeeting vond plaats in het Provinciehuis op 8 juni 2016, de tweede vond recent plaats op 19 januari 2017 in Reeuwijk-Brug. In het deskundigenteam waren o.m ook specialisten van Alterra/WUR, Altenburg en Wybenga, Staatbosbeheer, SOVON, Vogelbescherming Nederland opgenomen. Vanuit de PZH wordt de Taskforce aangestuurd door Eric Buijserd. Tijdens de tweede expertmeeting werd kennis uitgewisseld met o.m Gebiedscollectieven en agrariërs en terreinbeherende organisaties. Daarbij werd ook de invloed van nieuwe infrastructuur en nieuwe woonwijken op versnippering van leefgebieden van weidevogels aan de orde gesteld.

De hoofdvraag van onderstaand onderzoek houdt hier verband mee:

Heeft de voorgenomen uitbreiding van woonwijk Reesvelt II duidelijk een negatief effect op de kwaliteit van het aanliggend belangrijk weidevogelgebied in blok 3 van polder Reeuwijk?

5.2 Vragen en beantwoording

1. Is er bij het opstellen van de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) al rekening gehouden met de uitbreiding van de woonwijk in Reesvelt II inzake de weidevogels? Is toetsing daardoor nu niet meer aan de orde?

Bij het opstellen van de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) door de provincie is op de volgende wijze rekening gehouden met de voorgenomen uitbreiding van de woonwijk in Reesvelt II. Het “belangrijk weidevogelgebied” is niet ingetekend op de plaats van de uitbreiding, maar wel tot op de rand van de uitbreiding. Er kan echter niet van worden uitgegaan dat de provincie door zulks te doen aangenomen heeft, dat er geen nadere effecten op het “belangrijk weidevogelgebied” zijn door de uitbreiding.

Opmerkelijk is in dit verband dat rond de uitbreidingslocatie de witte strook ontbreekt op de provinciale kaart, zoals we die wel aantreffen naast wegen en lintbebouwing. Daarbij gaat het om een zone van ongeveer 200 meter breed en die consequent is aangehouden als verstoringzone langs wegen

gemiddelde afstand in m1	
163 m	ten zuiden van de Nieuwdorperweg
165 m	ten noorden van de Nieuwdorperweg
177 m	ten zuiden van Oud Reeuwijkseweg
277 m	ten noorden van Oud Reeuwijkseweg

Tabel 1: Gemiddelde afstand witte zone tot wegen in Reeuwijk

en huizen. Deze ruimten zijn ook ongeschikt als broed- en foerageergebied. Zie als voorbeeld de witte ruimtes langs Nieuwdorperweg en Oud-Reeuwijkse weg (figuur 11 en tabel 1). Als de provincie de verstoringseffecten van (nieuwe) bebouwing t.a.v. de aanwijzing van het belangrijk weidevogelgebied al geaccepteerd hadden, was er analoog aan de intekening van de effecten van bebouwing en wegen een witte zone van 200 meter aangegeven moeten zijn grenzend aan de maximale uitbreidingsgrens van de woonwijk. Dit is niet gebeurd. Er kan niet worden geconcludeerd dat de provincie verdere verkleining van de omvang van het belangrijk weidevogelgebied of intern kwaliteitsverlies al heeft geaccordeerd. Toetsing blijft onverkort aan de orde.

Vanuit de gehanteerde praktijk bij het opstellen van de kaarten voor de belangrijke weidevogelgebieden is het RO-technisch gezien het meest consequent om de gehanteerde verstoringafstand van de witte zones (200 m) ook toe te passen bij het areaal- en kwaliteitsverlies rond het bouwplan Reesvelt II. De kaarten van de VRM vormen nl. een stevige wettelijke basis die is goedgekeurd. Hiermee kan goed gewerkt worden.

Visie Ruimte en Mobiliteit (geconsolideerd, in werking per 12 januari 2017)

Figuur 11: Weidevogelgebieden met de witte zone rond wegen en bebouwing

2. Is het nodig uitstralingseffecten van verstoring door de nieuwbouw naar het belangrijk weidevogelgebied mee te nemen in de beoordeling?

Op blz. 15 van de toelichting van de visie VRM vinden we bovenaan de pagina de verklaring voor de witgelaten zones nabij wegen en lintbebouwing. Het gaat om "gradiënten ten opzichte van (lint)bebouwing en boerderijstroken". Dit zijn zgn. verstoring gradiënten. Waar

deze witte gebieden destijds niet zijn aangegeven gaat door uitbreiding van woongebieden de gesignaleerde verstoring dus nog optreden.

Er gaat door de aanleg van Reesvelt II een nieuwe verstoring gradiënt buiten het plangebied ontstaan, die de functionaliteit van het belangrijk weidevogelgebied beperkt.

De toelichting op de VRM stelt bovenaan blz. 15 samengevat ook dat: "indien door een nieuw plan/project of initiatief de wezenlijke kenmerken en waarden van een belangrijk weidevogelgebied significant worden aangetast, de schade van de ingreep gemitigeerd of gecompenseerd dient te worden. Het gaat hier in principe om grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van wegen en andere infrastructuur of de uitbreiding van woongebieden....."

Uitstralingseffecten van verstoring door (lint)bebouwing, wegen en woongebieden hebben invloed op de omvang en de wezenlijke kenmerken en waarden van een belangrijk weidevogelgebied. Rust en veiligheid voor broedende en foeragerende weidevogels zijn wezenlijke kenmerken en waarden van een belangrijk weidevogelgebied. Andere kenmerken en waarden zijn voldoende openheid en oppervlakte om als weidevogelgebied te kunnen functioneren. Het verkleinen van de oppervlakte van een belangrijk weidevogelgebied vormt in principe altijd een aantasting van kenmerken en waarden. Uit de studies van WUR/Alterra, SOVON en Altenburg en Wymenga is nl. duidelijk naar voren gekomen hoe belangrijk de aspecten van voldoende schaal, rust en openheid zijn voor het voortbestaan van weidevogelpopulaties. Uitbreiding van een woonwijk in de richting van een belangrijk weidevogelgebied heeft een relatie met deze aspecten.

3. Is er een sterk dominante milieufactor bijv. permanent aanwezig achtergrondgeluid (DbA) aanwezig die de invloed van andere factoren overheerst?

De bedrijvigheid van Vergeer Kaas zorgt voor een aantal decibellen geluid. De geluidskwaliteit is in het overgrote deel van plangebied gemeten op minder dan 48 dB. Deze waarde wordt alleen aan de westgrens van het plangebied, het dichtst bij Vergeer bereikt en neemt in oostelijk richting dus verder af. Door de nieuw te bouwen huizen met tuinen, schuttingen en groen zal de uitstraling van achtergrond geluid in zuidelijke, zuidoostelijke en oostelijke richting verder afnemen. Dit geldt nog versterkt voor het maaiveldniveau. De drempelwaarde voor de verstoring van geluid voor de Grutto bedraagt 45 dB. Uit gegevens van bureau Waardenburg (Tulp, i.a., 2002) blijkt dat bij deze geluidsbelasting nog 99% van de grutto's in een gebied aanwezig is.

De bestaande factor van het achtergrondgeluid van Vergeer Kaas heeft geen overheersende invloed. Het effect van visuele en andere verstoring door de nieuwbouw van Reesvelt II blijft onverkort staan.

4. Valt er op basis van de geest en de letter van de Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland uit te sluiten dat er significante effecten optreden op de kwaliteiten van het belangrijk weidevogelgebied in blok 3?

De toelichting aangaande interpretatie van de beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland stelt t.a.v. belangrijke weidevogelgebieden o.m. het volgende:

"Deze gebieden zijn globaal en op polderniveau of in anderszins herkenbare grotere eenheden aangeduid. Daarbij is rekening gehouden met de bebouwingscontouren, in geval van opstreckende verkaveling met de gradiënten t.o.v. (lint)bebouwing en boerderijstroken. In veel belangrijke weidevogelgebieden wordt al jarenlang geïnvesteerd in agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer)."

"Indien door een nieuw plan, project of initiatief de wezenlijke kenmerken en waarden van een belangrijk weidevogelgebied significant worden aangetast, dan dient de schade van de

ingreep gemitigeerd en of gecompenseerd te worden. Het gaat hierbij in principe om grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van wegen en andere infrastructuur of de uitbreiding van woongebieden, bedrijventerreinen of glastuingebieden buiten de bebouwingscontouren (incl. het verleggen daarvan om deze uitbreiding mogelijk te maken)”
 “Onder de wezenlijke kenmerken en waarden van een belangrijk weidevogelgebied worden de factoren verstaan die de kwaliteit van het leefgebied voor weidevogels bepalen. Dit zijn, naast het agrarisch (grasland)gebruik c.q. de grondgebonden veehouderij, openheid, schaal (versnippering), rust en relatief hoge grondwaterstanden.”

Polderblok 3 waarin Reesvelt ligt, heeft hoge ecologische waarden. Deze waarden vormden de aanleiding om een belangrijk deel van dit polderblok op te nemen in de oorspronkelijke Ecologische Hoofdstructuur. Juist het deel van blok 3 dat grenst aan Reesvelt was beoogd onderdeel van de EHS. Hier zijn de actuele en potentiële natuurwaarden dus groot.

Polderblok 3 kenmerkt zich door brede sloten en veel water, door relatief geringe drooglegging en door een zeer venige bodem die op diverse plaatsen door onderbemaling fors is ingeklonken. In het polderblok vinden we nog uitgebreide krabbenscheervegetaties, broeden zwarte sterns (niet in het plangebied) en diverse eend-achtigen en relatief veel weidevogels. Aan de oostzijde is het blok minder diep. Hier vinden we de versturende invloed van de A12. In het midden vinden we de grootste aantallen weidevogels. In het meest westelijke deel zijn de kavels het diepst en komen potentieel de beste uitgangssituaties voor herstel en ontwikkeling en weidevogelpopulaties voor. Dit wordt versterkt door de extra lage ligging ten opzichte van NAP (er is sprake van een tientallen jaren oude onderbemaling) en een bodem die hier bestaat uit diepveen en aan sterke inklinking onderhevig is.

Voor behoud van de kwaliteit van een belangrijk weidevogelgebied kan worden gelet op de factoren die nodig zijn voor een weidevogelkerngebied. Rust, openheid, veiligheid en zichtdiepte voor weidevogels zijn zeer belangrijke voorwaarden. Het belangrijk weidevogelgebied in blok 3 is van relatief beperkte omvang. Verkleining van de voor weidevogels bruikbare ruimte is ongunstig voor het voortbestaan van een vitale populatie van voldoende omvang om zich te kunnen verdedigen tegen predatoren.

5. Kan er een juridisch bruikbare redenering opgebouwd worden, dat er geen significant effect optreedt?

Weidevogels zijn gevoelig voor biotoopkenmerken die ze associëren met gevaar. Een goed voorbeeld zijn boomgroepen, waarin kraaien en buizerds uit kunnen kijken. Ook als deze vogels niet aanwezig zijn, houden weidevogels intuïtief afstand van houtelementen bij broeden en verzorgen van jongen. Een ander voorbeeld vormen rietkragen, waarin vossen of marterachtigen ongezien kunnen naderen. Ook de omgeving van woonwijken wordt door weidevogels gemeden. Ook woonwijken zijn een mogelijke bron van predatie, zoals van katten, loslopende honden, versturende menselijke indringers op diverse tijden van de dag, groepen kauwen, kraaien en meeuwen. De uitstraling van licht in de avond, glazen puien, de vormen van huizen, stemmen, muziek, spelende kinderen zijn herkenbare signalen van potentieel gevaar. Weidevogels houden daar, zeker in de broedtijd en periode van kuikenzorg afstand van. En bij voorkeur ook tijdens foerageerperioden buiten de broedtijd. Alleen tijdens momenten van extreem schaars voedselaanbod overwinnen weidevogels hun vrees voor bebouwing. Tijdens maartse vorstperioden, als ze al terugkeren naar de broedgebieden, maar overvallen worden door voedselschaarste komen ze soms binnen de afstand van 200 meter van woningen. Deze uitzonderlijke situatie werd enkele jaren geleden waargenomen aan de noordzijde van Reeuwijk-dorp en hield enkele dagen aan.

Voor het beantwoorden deze vraag 5 is literatuurstudie verricht. De volgende informatie werd gevonden:

Een randvoorwaarde voor een goed broedgebied voor bijv. de Grutto is de gemiddelde zichtafstand van tenminste 400 meter, maar bij voorkeur meer dan 600 meter. (Alterra-rapport 2344)

Van 't Veer noemt als noodzakelijke buffer rondom een stabiel weidevogelgebied minimaal 250 meter. (*Weidevogelcompensatie in Fryslan, achtergronden en uitwerking*. A&W rapport 1651)

Van der Vliet et al. geven het volgende aan in een samenvatting van hun literatuurstudie in Ardea:

“De resultaten van dit literatuuronderzoek laten zien dat deze soorten inderdaad een afstand aanhouden tot beide typen landschapselementen. Voor snelwegen en stads en *dorpsranden* kan die afstand meer dan een kilometer bedragen. ”

(*How different landscape elements limit the breeding habitat of meadow bird species*, R.E van der Vliet et al 2010)

Oosterveld en Altenburg melden:

“Bij wegen en bebouwing gaat verstoring van de openheid samen met onrust. Weidevogels mijden locaties met veel menselijke activiteiten (bijvoorbeeld een boerenerf) en geluid (bijvoorbeeld verkeerslawaaï).” Als verstoringafstand voor bebouwing (boerderijen, dorpen, e.d.) noemen zij 250 meter. (*Kwaliteitscriteria voor weidevogelgebied met toetslijst* A&W-rapport 412).

De weidevogelpopulaties in Bodegraven-Reeuwijk staan sterk onder druk. Allerlei grote en kleine factoren werken op elkaar in en leiden tot cumulatief effect op de duurzame staat van instandhouding van de afnemende populaties. De literatuurstudie bevestigt de gebiedskennis van weidevogelkenners: Uitbreiding van woonwijken heeft een duidelijk effect op de beschikbare ruimte voor een weidevogelpopulatie en vermindert de omvang en kwaliteit van een belangrijk weidevogelgebied. Kleinere belangrijke weidevogelgebieden ondervinden relatief meer nadeel van een ruimtelijke ingreep aan de rand, afhankelijk van het schaalniveau van de ingreep.

Het is niet aannemelijk dat er geen significant effect optreedt.

6. Maakt het een verschil dat er met de bouw enkele meters wordt ingebroken op het belangrijk weidevogelgebied? Zou de toetsing anders kunnen uitvallen als het plangebied iets kleiner was?

Het verkleinen van het plangebied met vijftien meter, waardoor niet zou hoeven te worden ingebroken op de grens van het belangrijk weidevogelgebied, verkleint de significante effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden als rust, veiligheid en openheid niet. Zou er al sprake zou zijn van een juridisch verschil, voor de verstoring gradiënt en uitstralingseffecten is het praktisch voordeel van vijftien meter minder woongebied verwaarloosbaar. De toetsing zou niet anders uitvallen.

7. Zijn er mogelijkheden om de eventuele effecten te mitigeren of te voorkomen? Kan daarbij worden geleerd van andere projecten zoals bijv. de uitbreiding van de gemeentewerf en afvalstation in Voorhout, gem. Teylingen?

In het geval van Reesvelt II is het voorkomen van schade aan het belangrijk weidevogelgebied nauwelijks mogelijk. Een weinig voor de hand liggende mogelijkheid is ondergronds bouwen.

Een mogelijke vorm van mitigatie is de nieuwe woonwijk als verstoringfactor minder zichtbaar te maken door het aanbrengen van een lage, dichte struikenhaag van bijv. Sporkenhout, Krentenboompje, Lijsterbes en Zwarte Els. Deze struikenhaag zou dan als visuele afscheiding de effecten van geluid en licht en predatoren vanuit de woonwijk kunnen temperen. Omdat het juist de bedoeling is nieuwe bewoners van de zuidelijkste woningen te laten genieten van een ruim uitzicht over de polder, ligt deze mitigatie-maatregel niet voor de hand.

Als vergelijkbare situatie is het bestemmingsplan van gemeente Teylingen is op de afdeling R.O. van de gemeente een vergelijkingscase aangedragen met de titel "*Uitbreiding gemeentewerf Voorhout met milieustraat*" vastgesteld 21-03-2013. Bij de uitbreiding van gemeentewerf en afvalstation in Voorhout overschreed de gemeente niet de grens van het belangrijk weidevogelgebied in de Roodemolenpolder. De gemeente ging er van uit dat er sprake was van verstoring in het belangrijk weidevogelgebied en dat dit de kwaliteit daarvan aan zou tasten. De gemeente onderbouwde met drie punten dat er door de uitbreiding van de locatie richting de spoorlijn slechts een zeer beperkte toename van de verstoring van het weidevogelgebied zou gaan optreden. Het meest relevante, derde punt was: "het compensatiegebied, dat tussen het weidegebied en de werf wordt gerealiseerd zorgt voor een beperking van de visuele verstoring vanuit het weidevogelgebied". Er werd dus schade vastgesteld door de verstoring en van daaruit werd een compensatie- of mitigatiemaatregel voorgesteld. Er werd een terreinbezoek gebracht om te bezien wat het effect van deze maatregel kan zijn. Het voorgenomen compensatiegebied langs de nieuwbouwlocatie werd echter niet aangetroffen. Zie figuur 12 en 13.

Ook op deze locatie was geen sprake van ruimtelijk binnendringen in het belangrijk weidevogelgebied maar van verstoring- en uitstralingseffecten. Om effecten te voorkomen werd een ingroeningsmaatregel voorzien, die (nog) niet is uitgevoerd.

Bij een afschermingsmethode worden zeker enkele voordelen bereikt. Dan moet echter wel worden voorkomen dat er geen hoge houtwal ontstaat met eventuele nesten van kraaiachtigen of uitkijkposten van predatoren.

Gemeente Teylingen ontwikkelde in 2013 plannen voor uitbreiding van sportvelden in dezelfde polder. Deze plannen hadden invloed op de kwaliteit van het belangrijk weidevogelgebied ter plaatse. Het initiatief is op dit moment teruggenomen, mede in verband met vragen van maatschappelijke groeperingen en politieke partijen in de Provinciale Staten. (De Teyding.nl)

De verstoringinvloed naar het belangrijk weidevogelgebied in Reesvelt II kan worden beperkt door het aanbrengen van een struikenhaag aan het einde van de kavels. Dit is een vorm van mitigatie.

Figuur 12 en 13: Ingroeningszone langs de nieuw gerealiseerde gemeentewerf in Voorhout (gemeente Teylingen)

8. Draagt de gemeente eigen verantwoordelijkheid inzake “belangrijke weidevogelgebieden” en zal de gemeente mogelijk ook aan eigen beleid toetsen of liggen verantwoordelijkheid en toetsing inzake weidevogelgebieden uitsluitend bij provincie Zuid-Holland? Wat is hierover opgenomen in het recent vastgestelde bestemmingsplan voor het landelijk gebied in Reeuwijk-west als beleidsvoornemen?

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk draagt eigen verantwoordelijkheid t.a.v. behoud en beheer van de biodiversiteit. Zo is de gemeente “bevoegd gezag” voor de handhaving inzake behoud en bescherming van de biodiversiteit. De Omgevingswet accentueert deze verantwoordelijkheid.

Bij het opstellen van gemeentelijke bestemmingsplannen komt deze zorg voor ecologie en biodiversiteit ook tot uitdrukking. Een voorbeeld daarvan is het recent vastgesteld Bestemmingsplan Buitengebied West van de gemeente. Ten aanzien van weidevogelgebieden vinden we in dit plan diverse punten van aandacht onder 3.6 Gemeentelijk beleid. Onderstaand worden diverse citaten uit het bestemmingsplan geciteerd.

In de paragraaf 3.6.2 vinden we “Een tweede belangrijke doelstelling voor het buitengebied is het behoud van de regionale biodiversiteit en de instandhouding van de gebiedstypische planten- en diersoorten.”

“Inzet van het gemeentelijke beleid hieromtrent is het behoud en de ontwikkeling van *weidevogel* natuur en de hiervoor representatieve habitat- planten- en diersoorten.”

“Met andere woorden; het natuurbeleid zal vooral op habitattypen worden gericht die ook in de vigerende bestemmingsplannen als leidend worden beschouwd:

Weidevogel natuur

Soortenrijke graslandtypen

Natuurvriendelijk ingerichte sloten en oeverzones.”

Het weidegebied van blok 4 ten zuiden van Reesvelt valt onder de aanduiding “Agrarisch met waarden”. “Voor de bescherming van de natuurwaarden in specifieke leefgebieden voor weidevogels of in soortenrijke graslandtypen moet rekening worden gehouden met regels of een vergunningstelsel in het kader van de omgevingsvergunning.”

Onder 7.2 Handhaving vinden we onder 7.2.5 Conclusie:

“Handhaving staat de laatste jaren zowel nationaal als regionaal gezien hoog op de politieke agenda. De handhaving van wetten en regels verdient nadrukkelijk aandacht, ook waar het de handhaving van het bestemmingsplan betreft en zeker ten aanzien van waardevolle en kwetsbare gebieden als bijvoorbeeld *weidevogelgebieden*.”

In de paragraaf 7.3 Economische uitvoerbaarheid wordt ingegaan op de Herijking van de EHS in 2012 in de periode van minister Bleker.

“De resultaten van dit proces hebben vervolgens aanleiding gegeven tot een bestuurlijk overleg over de uitgangspunten voor de toekomstige natuurontwikkeling. Daarbij is door de gemeente aangegeven, dat het nieuwe EHS-programma respectievelijk Natuur Netwerk Nederland ook ruimte moet bieden aan de zorg- en instandhoudingsverplichtingen op basis van de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet.

Dientengevolge zou het natuurnetwerk ook ruimte moeten bieden aan de instandhouding van belangrijke kernpopulaties voor *weidevogels* in de polders Reeuwijk (hier valt blok 3 in red.) en Bloemendaal (gemeente Bloemendaal) en het behoud van de hiervoor relevante grasland- en habitattypen zoals Kievitsbloemgrasland.

In het kader van het bestuurlijk overleg zijn de betrokken overheden uiteindelijk tot de vaststelling gekomen, dat de ecologische waarden van het buitengebied rond Reeuwijk niet ontkend kunnen worden en dat de omvang van de natuurwaarden ook een zekere zorgplicht met zich meebrengt. Gezien de beperkte beschikbare middelen voor natuurontwikkeling en de tot nu toe relatief beperkte grondaankopen is hier een natuurontwikkelingsstrategie denkbaar die meer dan in andere delen van het natuurnetwerk gericht wordt op particulier danwel agrarisch natuurbeheer. De overheden zijn derhalve het volgende overeen gekomen: De natuurwaarden in het buitengebied rond Reeuwijk-Dorp worden bevorderd in het kader van particulier of agrarisch natuurbeheer.

De betreffende plandelen zullen deel gaan uitmaken van de toekomstige EHS en worden voorzien van bestemming die recht doen aan hun agrarische en ecologische functie.

Het natuurbeheer voor deze gronden zal worden gedekt uit de beheerbudgetten van het EHS-programma.

Voor de realisatie van deze doelen zullen naar verwachting geen nieuwe gronden worden aangekocht.

Het vorenstaande betekent, dat met de toekomstige natuurontwikkeling geen financiële verplichtingen ontstaan die door de gemeente gedekt zou moeten worden. De betreffende grond zullen daarnaast van bestemmingen worden voorzien, waarmee eventuele planschade kan worden uitgesloten.

De enige financiële verplichting die aan de natuurontwikkeling verbonden is (het beheerbudget voor een adequaat instandhoudingsbeheer) zal worden gedekt uit beheerbudgetten van de hogere overheden. De natuurontwikkeling in onderhavig plan kan daarom als haalbaar en economisch uitvoerbaar worden beschouwd”.

Het antwoord op de gestelde vraag is onder 8 is, dat gemeente Bodegraven-Reeuwijk op basis van de eigen verantwoordelijkheid en als bevoegd gezag zich zal beraden op de gemeentelijke als handhaver en beleidsmaker in breder perspectief. De tweede vraag onder 8 kan als volgt worden beantwoord: Er is in het Bestemmingsplan Buitengebied West veel informatie te vinden over de actieve beleidsvoornemens en doelen van de gemeente aangaande belangrijke weidevogelgebieden. De voornemens inzake de vroegere EHS-

gebieden rond Reeuwijk-dorp bevinden zich nog niet in de voorbereidings- of concretiseringsfase.

5.3 Conclusie

Er dient in het kader van het provinciaal compensatiebeginsel uit de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) compensatie plaats te vinden voor schade aan het belangrijk weidevogelgebieden. Significante effecten van de nieuwbouw Reesvelt II op het weidevogelgebied kunnen nl. niet uitgesloten worden. Daarnaast blijkt, uit het gemeentelijk beleid in het bestemmingsplan Buitengebied West, dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zich verantwoordelijk acht voor het behoud en de ontwikkeling van de betreffende weidevogelgebieden.

Watersnip Advies

Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie

's-Gravenbroekseweg 154
2811 GK Reeuwijk
+ 31 (0)182-395460
www.watersnipadvies.info
advies@watersnip.info

